

Bulletin č. 5 Asociace pro domácí vzdělávání

Co přinese nový školský zákon domácímu vzdělávání?

Dlouho očekávaný návrh školského zákona se konečně dostal mezi sněmovní tisky. Příznivci domácího vzdělávání s napětím očekávali především znění § 41, který blíže upravuje individuální vzdělávání. A dočkali se věru nemilého překvapení: „ředitel školy individuální vzdělávání povolí, pokud jsou dány závažné důvody pro individuální vzdělávání, zejména důvody zdravotní“. Na první pohled jde o omezení individuálního vzdělávání na žáky se zdravotními důvody. I když právnícký výklad je takový, že „zejména“ znamená „příkladem“, ředitel školy slovíčko „zejména“ bude pravděpodobně chápat jako „především“.

Jak tedy bude pravděpodobně vypadat praxe? Udělali jsme si mezi řediteli malý průzkum. Většina z nich navrhované znění zákona chápala tak, že individuální vzdělávání žákovi povolí pouze v případě, když rodič uvede zdravotní důvody. V ostatních případech jenom výjimečně. Co na tom, že předkladatel zákona to takhle „nemyslel“. V praxi by tedy mohlo být individuální vzdělávání „udělováno“ pouze ze zdravotních důvodů.

S takovým omezením nemůžeme souhlasit. Zvláště když známe jeden ze závěrů průběžné zprávy z pokusného ověřování, kterou vypracoval Výzkumný ústav pedagogický: „Všechny školy (které se zúčastnily pokusného ověřování) se shodují v tom, že domácí vzdělávání by nemělo být omezeno pohledem na žáka, hodí se v zásadě pro všechny děti.“ Zdá se tedy, že opět jednou „pravá ruka neví, co dělá levá“. Výzkumný ústav pedagogický ověřuje, výsledky ověřování však nejsou respektovány. K čemu tedy takové ověřování vůbec je?

Domácí (v dikci zákona individuální) vzdělávání není u nás žádnou novinkou. V průběhu šesti let pokusného ověřování byli doma vzdělávání žáci z nejrůznějších důvodů, zdravotní důvody byly ovšem v menšině. Za zmínku jistě stojí, že individuální vzdělávání se nejvíc osvědčilo pro žáky, jejichž rodiče mají skutečný zájem převzít odpovědnost za vzdělávání svých dětí. Ukázalo se, že klíčové nejsou schopnosti dítěte, či dosažené vzdělání rodiče, nýbrž motivace rodiče.

Doufejme tedy, že návrh školského zákona bude v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR upraven takovým způsobem, aby neznamenal faktickou likvidaci domácího vzdělávání.

Netradiční, ale o to efektivnější způsoby výuky – III.

Dramatické vyučování

V domácím vzdělávání má nezastupitelné místo projektové, narativní a dramatické vyučování. Zkušenosti pedagogů z mnoha zemí a v poslední době i z našich českých škol ukazují, že tyto formy jsou efektivnější, než vyučování tzv. klasické, kdy učitel je v roli všeználnka a ze stupínku dětem přednáší.

*Rekonstrukce bitvy na hoře
Vítkově 1420*

Dramatické vyučování je založeno na tom, že děti si určité informace/fakta samy prožijí. Zapojí se do výuky celým tělem i myslí. Zapojí se jejich fantazie a doslova se do učební látky proctí.

Dramatické vyučování vám popíšu na příkladu, který pro naši i ostatní rodiny v domácím vzdělávání připravila lektorka a herečka J. Machalíková. Nazvala ho *Obrazy ze starých dějin českých*. Sešla se skupina asi 15 dětí a 8 dospělých. Přečetli jsme si krátký příběh „O praotci Čechovi“ a pak jsme pod vedením herečky hráli. Vždy po určité době nás zastavila a zeptala se někoho: „Co právě děláš?“

Děti tak dostaly možnost samy pochopit a prožít, že putování s veškerým majetkem za novou vlastí není jednoduché. Kromě toho dostaly jedinečnou příležitost srovnat své prožitky s prožitky a úvahami ostatních dětí i dospělých. A tak lze postupovat i v dalších pro výuku nosných tématech.

Mgr. Kateřina Jančaříková
maminka tří dětí, z toho dvou doma vzdělávaných

Seriál: Mýty o domácím vzdělávání

Díl 5: A co když děti neprospějí?

Jedna z obav, která kolem domácího vzdělávání panují, je ta, která se týká kvality vzdělání dětí. Dokáží rodiče dětem poskytnout dostatečné vzdělání? Jak postupovat v případě, když děti v domácím vzdělávání nebudou dosahovat požadovaných výsledků? V první řadě si musíme položit otázku, jaké vlastně jsou požadované výsledky. Podle stávajících vzdělávacích programů je pro každý předmět v daném roce (či několika ročnících) daný jakýsi sumář požadovaných dovedností a znalostí. Z úst ministerských úředníků pak vím, že jako dostačující úroveň je považována znalost třetiny ze zmíněného kurikula.

Co se tedy stane, když rodič vzdělávání svého dítěte nezvládá? Na kmenových školách, zapojených v tuto chvíli do experimentu, existují dostatečně ověřené kontrolní mechanismy, které odhalí případné nedostatky. Konzultanti a metodici kmenových škol jsou připraveni – dítěti i rodiči-vzdělavateli – pomoci překonat případné potíže. V případě komplikované situace je tu i alternativa, která zařadí dítě zpět do běžné denní školní docházky. To je však rodiči-vzdělavateli chápáno jako krajní řešení, jako určitý pojistný prvek v případě skutečně komplikované situace.

Jistě se může vyskytnout rodina (a taky se vyskytla), kdy rodiče z nejrůznějších důvodů vzdělávání dítěte nezvládají. Ředitel školy pak domácí vzdělávání ukončí a dítě je zařazeno do standardní školní docházky. Bylo by však velmi nešťastné zařazovat dítě do školní docházky čistě na základě dosahovaných výsledků vzdělávání (umí na trojku-zůstane, umí na čtyřku-musí do školy). Vzhledem k tomu, že do domácího vzdělávání jsou zařazovány i děti se specifickými poruchami učení, může být i známka „dostatečný“ velice dobrým výsledkem – výsledkem pečlivé a časově velmi náročné práce maminky, bez které by dítě jinak propadlo. Mimochodem, proč by rodiče-vzdělavatelé měli mít méně práv ohledně hodnocení, než učitelé v běžném procesu?

Z tohoto úhlu pohledu se striktní návrh „jestliže dítě nezvládá učivo aspoň na trojku, musí jít do školy“ jeví jako neopodstatněný. Ostatně, buďme spravedliví - měřme stejným metrem všem vzdělavatelům a pokusme se představit si obdobnou situaci v běžné škole. Co se stane, když dítě skončí školní rok s prospěchem nedostatečný? „Potrestá“ škola jeho vzdělavatele tím, že mu dítě odebere s poukazem – „je vidět, že jste to nezvládla, nejste tedy schopna učit“ a přeřadí jej k nějakému jinému vzdělavateli? Jak jistě víte z praxe – nikoliv.

Pokusme se tedy nepropadat apriorním předsudkům vůči domácímu vzdělávání. Hodnocení domácího vzdělávání by mělo být založeno především na posuzování toho JAK je dítě vzděláváno (takto, ostatně, posuzuje Česká školní inspekce i vzdělávání ve školách). Rozhodně jej tedy nelze zredukovat pouze na hodnocení výsledků vzdělávání, které by měly být při hodnocení pouze jedním z kritérií.

Petr Plaňanský
otec čtyř dětí, z toho dvou doma vzdělávaných

Asociace pro domácí vzdělávání

Asociace pro domácí vzdělávání je dobrovolným sdružením rodičů doma vzdělávaných dětí, kmenových škol a sympatizantů domácího vzdělávání. V současné době sdružuje 250 členů.

ADV usiluje o to, aby domácí vzdělávání bylo jedním z mnoha způsobů, jak lze v naší zemi naplnit právo dětí na vzdělání, a zároveň se stalo standardní a nedílnou součástí českého vzdělávacího systému. Nabízí podporu a informace těm, kdo se pro domácí vzdělávání teprve rozhodují.

Asociace pro domácí vzdělávání se snaží vytvářet platformu pro veřejnou diskusi otevřenou všem zájemcům o domácí vzdělávání – ať už jde o rodiče, ředitele škol, pedagogy, studenty, odborníky, politiky i nejšířší veřejnost.

Pokouší se o restauraci tradičních hodnot spojených s rodinou, navrácení důležitosti a postavení ve společnosti, které rodině skutečně náleží – místa základní stavební buňky společnosti, jež je hodna veřejné podpory, úcty a ochrany.

*Moje oblíbená pohádková postava
nakreslila pětiletá Eliška Plaňanská*

*(Do řady vzdělávacích projektů, zejména výtvarných, zapojují
rodiče-vzdělavatelé své děti už v předškolním věku.)*

Asociace pro domácí vzdělávání

Rajská 300/3

170 00 Praha 7

tel.603 588 614, 283 870 423

e-mail: ssimonova@volny.cz

www.domaciskola.cz

Informační bulletin ADV vychází s finanční podporou OSF Praha

Text: Mgr. Jaroslava Simonová, Mgr. Kateřina Jančaříková, Petr Plaňanský

Foto: Petr Plaňanský

Sazba a grafická úprava: HEWER, s.r.o.

Tisk: Rodomax